

Els moneders falsos dels Òbits

Matadepera

Ubicació

Comarca:	Vallès Occidental
Lloc/Adreça:	Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac
Emplaçament	Els Òbits
Alçada:	995

Coordenades:

Latitud:	41.65545
Longitud:	2.01272
UTM Est (X):	417796
UTM Nord (Y):	4611993

Classificació

Número de fitxa	08120 - 138
Àmbit:	Patrimoni immaterial
Tipologia	Tradició oral
Estil / època:	Modern Contemporani
Segle	XVIII-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Obert
Ús actual:	Simbòlic
Titularitat	Pública
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa:	dc., 20/01/2021 - 16:07

Descripció

Aquesta llegenda està transcrita del llibre de Miquel Ballbè i Boada (1982), que la signa Francesc Vila i Plana. I diu així: “una vegada hi havia uns pilers que treballaven al sot de la Rabella. Quan feia mal temps se n’anaven a resguardar a les balmes conegudes per les Casetes del Bufí i, una nit, al voltant del foc que

escalfava la minestra, un dels carboners, en atiar els tions, va sentir un soroll metàl·lic que li féu parar atenció. Com més remenava més li semblava allò un joc de picarols i per fi, tots acostats i furgant entre el caliu, en van treure fins a dotze monedes de vint sous flamants com una benedicció. Entre tots quatre se les varen repartir i convingueren parar atenció per tal d'esbrinar el motiu d'aquella sortosa troballa.

De moment, per no despertar sospites, es quedaren a dormir uns quants dies a la cabana del coll de la canal sense deixar però, de donar una ullada de tant en tant a la balma, per veure si es repetia la sort d'aquella nit.

Entre els pilers n'hi havia un que li deien el Manel del Fum, que era home de poc fiar, i ell procurava més sovint que els altres escapar-se de la seva feina per anar a veure si hi havia novetat, fins que un vespre, embolicada amb un farcell i sota una pila de llenya verda que la dissimulava, va trobar una bossa curulla de monedes com les del primer dia. El Manel del Fum no va donar compte als companys de la troballa, sinó molt al contrari, a l'enforc d'un pi molt alt que allí hi havia, va amagar la bossa pensant que un dia d'aquells deixaria la colla dels pilers i es podria gastar tot sol aquella petita fortuna.

I a la festa, que anaren a proveir a Sant Llorenç Savall, el Manel del Fum havia pujat a l'arbre i s'emportà en el seu sarró la bossa dels sous. Quan els altres pilers se'n tornaven, ell va decidir quedar-se a la vila i va demanar la soldada al majoral, acomiadant-se de la colla.

Encara no havia tingut temps de comptar els diners de la bossa i quan el va tenir mesurats va veure que en tenia prou bé per a dues o tres mesades de donar-se una vida de príncep. I es va instal·lar a l'hostal, peixat i ben atès, es va comprar roba nova i sortia a les corrandes del diumenge com un hereu. La gent li feia bona cara perquè tenia el diner generós, per tant i tant en va arribar a escampar que el batlle tingué la sospita que no era possible que un piler acumulés tant amoneda.

I vet aquí que va complicar la cosa el fet que uns marxants de Calders arribessin al poble cridant contra el Manel del Fum perquè els havia donat sous falsos en pagament d'un gambeto que els havia firat. Els qui havien rebut els favors del piler cuitaren a comprovar la moneda i tota resultà ser més falsa que judes. I el batlle prengué part a la funció i va tancar al piler sota l'escala.

No vulgueu saber, el Manel del Fum, en veure's tancat, com va esmolar l'enginy totes les hores del dia i de la nit per veure com sortiria i arribaria escapar d'aquell compromís. I un dia que el batlle l'anà a veure per comunicar-li aviat compareixeria davant de la justícia, es va mostrar tant compungit que l'home no tingué més remei que preguntar-li el motiu. I el Manel del Fum, que havia guardat encara la paga del seu treball, li va dir al batlle:

Ja és prou que l'ambició sigui el pecat més gran de les que fan perdre els homes. Quan no hi ha més remei sembla que encara es podria trobar una disculpa, però si de la meua ambició en ve algun mal, a ningú no podria culpar-ne sinó a mi mateix.

El batlle no sabia encara per on anava el Manel del Fum i va pensar que el piler, veient-se en perill, volia descarrerar la seva consciència. I el va convidar a continuar.

-Perquè jo, tot i haver trobat una gran fortuna amagada, de bona llei, que m'hauria donat el respecte i l'honor arreu on hagués anat, i al seu costat un saquet minso de moneda falsa, vaig voler començar a gastar-me els sous dolents i guardar-me sencers els bons, i ara comprenc, senyor batlle, que no es pot matar tot el que és gras i que m'ha perdut la meua maleïda ambició. Em veuré penjat a la plaça o potser amb molta sort tancat en una masmorra, però el cert és que ni jo ni ningú, per desgràcia, s'aprofitarà de la fortuna que tinc amagada. Veieu com són les coses de la vida i veieu com és de bona la meua moneda per no servir-me de res.

I mentrestant, feia dringar els quatre sous de la seva paga, que eren de bona llei i a més ho semblaven. El batlle que era un murri, va obrir l'ull i el Manel del Fum va comprendre que ja anava per bon camí.

-...perquè trobar aquesta fortunassa obriria les portes dels palaus i a mi, que la tenia ben segura, no em serveix ni per obrir-me la porta de la presó.

El batlle s'hi va asseure cada vegada més enlluernat per la visió d'aquell tresor, i va voler dir-hi la seva:

-Tu saps que una fiança potser et posaria en llibertat. Jo no ho asseguro, entén-me, però podria molt bé ser possible amb la meva intervenció. Es clar que hauries de jurar la lícita procedència d'aquest tresor perquè no faltaria més que paguessis amb moneda empestada, la teva llibertat.

El Manel del Fum pitjà a fons:

-És meu i ben meu; pel que fa la procedència honrada ho juraria on fos, però tot això és parlar per parlar, no em donarien la llibertat sense els diners i no tinc els diners si no estic en llibertat.

El batlle, molt melós i guanyat ja per la cobdícia, li va replicar:

-No em mereixes confiança ni et dec cap favor, però jo fóra capaç de fer-te aquest favor. Només has de dir-me on és el tresor i pots comptar amb la meva influència.

Ja havien arribat on volia el Manel del Fum.

-Tampoc no serviria de res. El lloc és tan amagat que us l'estaria explicant deu hores seguides i ningú no arribaria a trobar-lo. He caigut en una trampa i no hi ha més remei que aguantar com un home de bé.

El batlle veia desfer-se els seus projectes i no va voler ensenyar més les dents. Les coses de segur que madurarien.

-Tu mateix doncs, jo he complert la meva missió i ja saps que la caritat cristiana comença pels desvalguts.

I se'n va anar el batlle esperant que l'altre el cridaria, però de murri a murri van passar el parell de dies que faltaven perquè el Manel del Fum comparegués davant de la justícia. Un o altre havia de cedir i ja podeu suposar qui va cedir primer.

Encara era de nit que sortien el batlle i el Manel del Fum, proveïts d'una llarga corda, per les dreteres més amagades de Sant Llorenç, i en cosa de dues hores, sense dir-se ni mitja paraula, arribaren a l'avenc del Daví. Aquest és un pou paorós de la muntanya, profund d'una setantena de metres, i en arribar a la seva boca, el piler va indicar que aquell era l'amagatall del tresor. Encara hi va posar una mica de palinòdia i li va dir al batlle que hi havia un forat a l'esquerra dels fons on trobaria el sac de la moneda.

Però així parlant es van mirar per veure qui baixaria a buscar els diners, encara que l'elecció no era dubtosa. El batlle era un nyicris i en Manel del Fum un fornit minyó. Com que calia hissar amb la corda el qui baixés, el batlle va veure que ell no podria fer-ho i es va prestar a baixar a l'avenc. Quan ja era a baix, al cap de pocs moments va cridar que havia trobat el tresor i que l'hissés amunt. El Manel del Fum comprengué l'estratagema i no es va deixar enganyar perquè sabia que allí no hi havia ni rastre de diner, així que li va cridar al batlle:

-Doncs per mi, ja te'ls pots quedar tots!

No cal dir qui es va quedar a baix de l'avenc, i el Manel del Fum va fugir amb la força de les seves cames per recobrar la llibertat.

Però la cosa no va quedar així perquè el Manel del Fum no sabia moltes de les coses que després haurien de passar.

Els moneders falsos tenien el seu amagatall a les balmes dels Òbits, que avui serveixen de corrals i que estan posades sota un turó al bell mig de la serra de Sant Llorenç. Allí havien muntat amb un gran ambalum una fabriqueta de moneda falsa i quan tenien un bossot recollit l'anaven amagant per la muntanya i es preocupaven després de canviar-lo per moneda de la que sona, a tots els mercats del voltant.

Quan a les casetes del Bufí varen notar la manca del sac, que s'havia endut el Manel del Fum, pararen l'ull per descobrir el lladre, i heus aquí que aquell matí un dels moneders passava per la vora de l'avenc del Daví, que era per cert l'amagatall més important de les seves facècies, per raó del difícil accés que tenia, i va sentir la veu del batlle demanant socors desesperadament. I el moneder va cridar els altres assegurant que tenia atrapat el lladre de les seves suors. El van pujar amunt i atrapat que fou el batlle li propinaren una regular pallissa i li prengueren tot el que duia, com a escarment. Noli va valer que demostrés la seva autoritat i que els assegurés que tard o d'hora purgarien el seu malifet penjats d'una forca, l'home va haver de tornar en robes menudes i no sabia com inventar-se una excusa per a la seva situació.

Amb aquestes cabòries caminava quan va veure una fumera a la canal de la Rabell i allà s'adreçà. Al cap de poc va trobar els pilers, companys del Manel del Fum i els va explicar somicant el que li havia succeït, a mitges naturalment, i els va demanar que l'ajudessin, que tindrien una bona recompensa.

Els pilers, ressentits per la deslleialtat del seu company, posaren mans a la feina per atrapar els moneders, però no se'n va trobar ni rastre. Previnguts i a l'aguait, creient que potser es complirien les amenaces del batlle, van posar unes quantres carenes entremig, esperant millors temps per tornar al seu cau. El que sí varen trobar fou el Manel del Fum que sense temença es va presentar als seus antics companys perquè ignorava que ells ja estaven al corrent de la seva facècia. I qual el tingueren entre ells va sortir el batlle i va declarar pres el Manel del Fum; sense contemplacions, el van dur lligar, novament al calabós de la vila i fou penjat dos dies més tard, a la plaça.

Però el millor d'aquesta història encara no havia arribat. Succeí que el batlle, quan va ser atrapat pels moneders, havia guardat dintre la mà dues menes des de les que trobà a l'avenc del Daví, en venir un dia el pesador de la Seca de Barcelona, les hi va ensenyar, assegurant aquest que era moneda bona de tota llei i que no tenia inconvenient d'admetre-li'n tant com en tingués. El batlle va sospesar el que faria, però escarmentat per la seva ambició va decidir de donar als pilers la recompensa que els havia promès i a l'altre dia els portà a l'avenc del Daví on aplegaren un bon bossot.

I és que els moneders volien plegar aviat el seu negoci una vegada enriquits, i pagaven amb moneda falsa, però cobraven amb la bona que anaven guardant al seu cau més inaccessible que era l'avenc del Daví.

Tot el tripijoc que va armar el Manel del Fum va servir, en definitiva, per a premiar els bons i castigar els dolents, que això és el es tractava de demostrar”.

Observacions:

Es tracta d'una llegenda clarament novel·lada publicada a l'obra de Francesc Vila (1965).

Història

Les Casetes del Bufí estan situades per dessota el camí que mena des dels Òbits a la Morella i a la canal de la Revella, a uns 890 metres d'alçada. Es tracta d'una balma de grans dimensions obrada a l'edat mitjana relacionada amb les activitats ramaderes del mas Bufí, de la Vall de Mur.

Posteriorment, han servit com a refugi de carboners, bosqueters i d'amagatall durant les carlinades i també dels fabricants de moneda falsa.

Bibliografia

BALLBÉ i BOADA, Miquel (1982). *Matadepera i Sant Llorenç del Munt. Més de mil anys d'història*. Vol. II. Sant Llorenç del Munt, pp.437-440. Matadepera: Ajuntament de Matadepera i Caixa d'Estalvis de Terrassa.

FONT i GILLUÉ, Josep Maria (1976). *Llegendes i rondalles i trifulgues de Sant Llorenç del Munt*, pp. 34-41. Terrassa: Xarxa de Biblioteques Soler i Palet de Terrassa (Vallès Occidental).

VILA i PLANA, Francesc (1965). *Llibre de Sant Llorenç del Munt*. Sabadell: Indústria Gràfica Gersa.

